

Pasningsvejledning

Ægte amerikanske tetraer - til det beplantede stueakvarium

Ægte amerikanske tetraer (Characidae) omfatter over 1000 arter og er den største familie af karpelaks. Fra øverst venstre mod højre; 1. række (øverst): *Aphyocharax rathbuni*, *Gymnocorymbus ternetzi* (sort tetra), *Hasemanina nana* (kobbertetra). 2. række: *Hemigrammus erythrozonus* (glødelystetra), *Hyphessobrycon anisitsi* (flagtetra)*, *H. columbianus* (colombia-tetra). 3. række: *Hyphessobrycon erythrostigma* (langfinnet blødende hjerte), *H. flammeus* (rød tetra/Rio), *H. herbertaxelrodi* (sort neon). 4. række (nederst): *Paracheirodon axelrodi* (rød neon), *P. innesi* (almindelig neonfisk), *Thayeria boehlkei* (almindelig vinkeltetra).
Foto: F. Ingemann Hansen, *Tonny Brandt Andersen

- 1 Dyreart
- 2 Fuldvoksen størrelse
- 3 Forventet levealder
- 4 Anbefalet størrelse og indretning af akvarium
- 5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur
- 6 Stimulering og behov for motion
- 7 Fodring
- 8 Sociale behov
- 9 Formering og yngelpleje
- 10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel
- 11 Øvrige informationer

1 Dyreart

De arter, der hyppigst ses i handelen, er markeret med understregning.

Aphyocharax alburnus (løjekarpelaks), *A. anisitsi* (rødfinne), *A. paraguayensis*, *A. rathbuni*

Astyanax aurocaudatus, *A. fasciatus*, *A. spec.* "Lago Tefé" (intet anerkendt videnskabeligt navn)

Axelrodia riesei, *A. stigmatias* (pebertetra)

Boehlkea fredcochui (cochus tetra)

Om karpelaks

Karpelaks-ordenen (Characiformes) omfatter 14-18 familier med over 2000 arter af diverse karpelaks, tetraer, piratfisk, bundkiggere, øksefisk, skrånsvømmere, muddertelaks og mange andre.

Alle karpelaks lever i ferskvand, som søer og floder, i Afrika og Amerika. Artsantallet er klart størst i Syd- og Centralamerika (>1700).

Amerikanske karpelaks omfatter ægte amerikanske tetraer, øksefisk, bundkiggere, prydkarpelaks, skrånsvømmere, grubekarpelaks m.fl. De ægte amerikanske tetraer (på engelsk "characins" eller "characids") omfattes af familien Characidae, som er langt den største familie af karpelaks med næsten 1100 arter, alle fra Syd- og Centralamerika.

Bemærk!

Kun arter af ægte amerikanske tetraer (familien Characidae), der vil trives i et beplantet stueakvarium af en rimelig størrelse, er omfattet af denne vejledning.

Corynopoma riisei (riises dragefinnefisk)

Exodon paradoxus (pragtkarpelaks)

Gymnocorymbus ternetzi (sort tetra), *G. thayeri*

Hasemanina nana (kobbertetra)

Hemigrammus bleheri (blehers rød næse), *H. erythrozonus* (glødelystetra), *H. filamentosus*, *H. hyanuary* (grøn neon, costellotetra), *H. ocellifer* (lygtefisk), *H. pulcher* (pragttetra), *H. rhodostomus* (rødmundet tetra, rød næse), *H. rodwayi* (guldtetra), *H. stictus*

Hyphessobrycon amandae (kulglødstetra), *H. amapaensis* (amapa-tetra), *H. anisitsi* (flagtetra), *H. bentosi*, *H. columbianus* (colombia-tetra), *H. eques* (rød serpae), *H. erythrostrigma* (langfinnet blødende hjerte), *H. flammeus* (rød tetra/Rio), *H. herbertaxelrodi* (sort neon), *H. heterorhabdus* (trebåndstetra), *H. loretoensis* (loreto-tetra), *H. loweae*, *H. megalopterus* (sort fantom, sort Fantomtetra), *H. peruvianus* (peru-tetra), *H. pulchripinnis* (citrontetra), *H. pyrrhonotus* (rødrygget blødende hjerte), *H. roseus* (gul fantomtetra), *H. scholzei* (sortbåndstetra), *H. socolofi* (kortfinnet blødende hjerte), *H. sweglesi* (rød fantomtetra), *H. takasei* (kaffebønnetetra), *H. vilmae*

Iguanodectes spilurus

Inpaichthys kerri (kongetetra)

Knodus borki (blå perutetra)

Moenkhausia pittieri (diamanttetra), *M. sanctaefilomenae* (smokingtetra)

Nematobrycon lacortei (regnbuetetra), *N. palmeri* (kejsertetra)

Paracheirodon axelrodi (rød neon), *P. innesi* (almindelig neonfisk), *P. simulans* (blå neon)

Petitella georgiae (falsk rød næse)

Phenacogaster tegatus

Prionobrama filigera (glastetra)

Pristella maxillaris (pristella-tetra, røntgentetra)

Thayeria boehlkei (almindelig vinkeltetra), *T. ifati* (halvstribet vinkeltetra), *T. obliqua* (kortbåndet vinkeltetra)

2 Fuldvoksen størrelse

Generelt for disse fisk er kroppen relativt lang; dog har bl.a. sort tetra en mere rundformet krop. Mange arter, men ikke alle, har en lille finne øverst nær halen (fedtfinnen).

Den totale kropslængde som fuldvoksen er ca. 2-12 cm varierende mellem arterne.

De længste arter (ca. 10 cm og derover) er:

Astyanax fasciatus (op til over 16 cm, men typisk ca. 12 cm), *Exodon paradoxus* og *Iguanodectes spilurus*.

De mindste arter (< ca. 4 cm) inkluderer:

Aphyocharax paraguayensis, *A. rathbuni*, *Axelrodia riesei*, *A. stigmatias*, *Hasemanina nana*, *Hemigrammus bleheri*, *H. erythrozonus*, *H. filamentosus*, *Hyphessobrycon amandae*, *H. amapaensis*, *H. flammeus*, *H. herbertaxelrodi*, *H. heterorhabdus*, *H.*

Udbredelse og levesteder

De ægte amerikanske tetraer i denne vejledning er naturligt udbredt forskellige steder i det centrale og sydlige Amerika.

Gymnocorymbus ternetzi (sort tetra) og *Paracheirodon innesi* (almindelig neonfisk) er blevet introduceret i naturen visse steder i Asien og Oceanien (hhv. Thailand, Singapore og Fiji).

Mange arter lever i flodsystemer, mens nogle arter findes i mere stillestående vand.

Se billeder af en lang række af arterne i [billedgalleriet](#) i afsnit 11.

loretoensis, *H. loweae*, *H. megalopterus*, *H. peruvianus*, *H. roseus*, *H. sweglesi*, *H. takasei*, *H. vilmae*, *Inpaichthys kerri*, *Nematobrycon lacortei*, *Paracheirodon innesi*, *P. simulans* og *Phenacogaster tegatus*.

De øvrige arter bliver et sted mellem 4 og 8 cm lange.

Kroppens farver og mønstre varierer i høj grad arterne imellem – se [billedgalleriet](#) for detaljer.

3 Forventet levealder

Typisk ca. 4-5 år. De større arter kan dog sagtens blive ældre.

4 Anbefalet størrelse og indretning af akvarium

Disse fisk trives godt i et beplantet akvarium og bør som udgangspunkt holdes i et sådant.

Akvariet skal være rektangulært (aldrig bowle) med bagruden blændet for indkig, og det skal stå på et fast, stabilt og stærkt stativ og underlag.

Da vandmiljøet er lettere at holde sundt og stabilt i større frem for mindre vandmasser og for at sikre rigeligt fri svømmeplads og skjulemuligheder for fiskene, anbefales som udgangspunkt et akvarium på mindst 128 L (min. 80 cm i længden), gerne større, med hensyntagen til den enkelte arts størrelse, pladsbehov, aggressivitet, og hvorvidt den kan trives med andre fisk. Se dog afsnit 5 for detaljer.

Akvariet indrettes med et skrånende bundlag af grus (10-15 cm bagerst, 4-5 cm forrest; 0,5-3 mm i kornstørrelse), en randbeplantning af større vandplanter ved bagrude og sideruder, mindre planter i bunden, og god fri svømmeplads forrest og i midten. Som dekoration, der også fungerer som skjul, kan bruges sten og trærodder. Bundlagets skylles igennem for de værste urenheder, mens dekorationsgenstandene rengøres grundigt, før de kommer i akvariet.

Vandværksvand kan bruges, såfremt fiskene er vænnet til det. Temperaturen skal som udgangspunkt være 23-26° C (se dog afsnit 5 for detaljer). Brug et termostatstyret varmelegeme, hvis opvarmning er nødvendig.

Akvariet skal belyses i en naturlig og fast døgnrytme (10-12 timer dagligt) med en passende lysmængde (moderat til kraftig; min. 0,4 watt x akvarievolumen i liter), så planterne kan gro. Sørg for at fiskene altid har flere skyggemuligheder (f.eks. fra flydeplanter).

Det maksimale antal fisk, man kan have i akvariet, skal beregnes som maks. 1 cm fisk pr. liter vand (på basis af artens forventede fuldvoksne størrelse) gældende for fisk, der trives fint i grupper; ved territorielle arter skal der være langt færre fisk. Ved hold af forskellige arter skal disse være naturligt fordelt i hhv. bund, midt og øverste vandlag, og arterne skal kunne trives sammen og i samme vandmiljø.

Et nyt akvarium skal modne typisk 2-3 uger, før fisk må sættes i, for at sikre at de biologiske kredsløb er stabile. Kommer fiskene fra vand, der afviger væsentligt (f.eks. i hårdhed) fra det i det nye akvarium, skal fiskene gradvist tilvænnes akvarievandet. Er de tilvænnet nogenlunde samme slags vand som akvarievandet, bør fiskene sættes ud i akvariet hurtigst muligt, men altid roligt, så stress ved ophold i transportposen mindskes mest muligt.

Ca. 1/3 af vandet skal skiftes ca. hver 2.-4. uge afhængig af akvariets størrelse (større akvarier kræver generelt færre vandskift). Filteret renses med tempereret vand efter behov. Bundlaget renses i forbindelse med vandskift med en slamklokke, hvor de øverste par cm suges. Hvor der ikke er planterødder, renses bundlaget dybere, evt. helt i bund.

Læs meget mere om det beplantede stueakvarium på

I det beplantede stueakvarium er det vigtigt, at fiskene har masser af både svømmeplads og skjul, samt mulighed for eventuel territorieafgrænsning og æglægning. Foto: F. Ingemann Hansen

Biologisk kredsløb i balance

Det er vigtigt for vandmiljøet og dermed fiskenes trivsel med et balanceret biologisk kredsløb, der løbende kan fjerne giftige næringsstoffer fra vandet og producere ilt.

Dette sikres ved en god beplantning, et passende filtreringssystem (f.eks. mekanisk og biologisk), regelmæssige vandskift, og ved at undgå overfodring.

Et nyt akvarium skal modne typisk 2-3 uger, før fisk må sættes i, for at sikre at de biologiske kredsløb er stabile.

5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur

Akvariestørrelse: Til de største arter (*Astyanax fasciatus*, *Exodon paradoxus* og *Iguanodectes spilurus*) anbefales et akvarium på mindst 250 L (min. 1-1,2 cm i længden) eller mere.

Vandkemi: Selvom de fleste karpelaks i naturen kommer fra blødt, lettere surt vand, kan de, såfremt de er tilvænnet det, tåle almindeligt dansk postevand.

Strømforhold: De fleste arter trives fint med moderat vandbevægelse.

Temperatur: De fleste arter vil trives fint ved en temperatur på 23-26° C. Enkelte arter kræver dog andre temperaturer (visse, men ikke alle, arter kan også tåle et par grader varmere):

20-23° C: *Hyphessobrycon sweglesii*.

22-25° C: *Astyanax aurocaudatus*.

24-26° C: *Hemigrammus erythrozonus*, *H. rhodostomus*, *H. rodwayi*, *Hyphessobrycon amandae*, *H. bentosi*, *H. peruvianus*, *H. pyrrhonotus*, *Inpaichthys kerri*, *Moenkhausia pittieri* og *Pristella maxillaris*.

25-28° C: *Hyphessobrycon loweae*.

6 Stimulering og behov for motion

Såfremt der er rigelig skjul og skygge fra beplantning, rigelig fri svømmeplads, fodringen er varieret, og stimefisk holdes i grupper, kræves ingen yderligere berigelse.

De fleste af disse arter foretrækker i et normalt akvarium at opholde sig i det midterste og/eller nederste vandlag. Arter, der primært opholder sig i den midterste til øverste zone, inkluderer *Aphyocharax*-arterne, *Corynopoma riisei*, *Exodon paradoxus*, *Hemigrammus pulcher*, *Hyphessobrycon anisitsi* og *Iguanodectes spilurus*, mens *Thayeria*-arterne oftest ses i det øverste vandlag. *Astyanax fasciatus*, *Hyphessobrycon amandae* og *Nematobrycon*-arterne bevæger sig i alle vandlag.

Sørg for at give den enkelte art rigelig fri svømmeplads i det vandlag, hvor den naturligt vil foretrække at bevæge sig.

De fleste fisk kan, hvis de bliver forskrækkede, finde på at springe op over vandoverfladen, hvorfor akvariet altid bør have et tætsluttende dækglas.

7 Fodring

Disse fisk æder orme, mindre insekter og krebsdyr. *Hemigrammus*-arterne, mange *Hyphessobrycon*-arter, *Moenkhausia sanctaefilomenae*, *Paracheirodon innesi* og *Petitella georgiae* æder derudover også planter. *Astyanax fasciatus* er en rovfisk og æder mindre fisk. I fangenskab tager fiskene både tørfoder og forskellige hvirvelløse dyr (også i frostform), og alle typer foder bør gives varieret. Husk grøntfoder til planteæderne.

Der skal som udgangspunkt fodres hver dag, dog helst med en foderfri dag om ugen, da det vil være sundt for akvariemiljøet. Såfremt fiskene er i god foderstand, kan de dog sagtens klare sig i op til 10 dage uden foder.

Undgå altid overfodring

Vandet kan ved overfodring let fordærves, og fiskene vil ofte blive stærkt svækkede eller dø som følge heraf.

Ved kortere ferier (<10 dage) er det derfor ofte bedre at undlade at fodre frem for at overlade fodringen til uerfarne personer.

Giv som tommelfingerregel ikke mere foder end hvad der bliver spist inden for 10-15 minutter, og eventuelt overskydende foder bør fjernes efter hver fodring.

8 Sociale behov

De fleste af disse fisk lever naturligt i stimer og skal derfor holdes i grupper på mindst 5 individer (gerne flere) fra samme art og af blandet køn for at trives. Jo større stimen er, des mere trygge er fiskene og des mere naturlig bliver deres adfærd.

Generelt er det fredelige fisk, der kan holdes sammen med andre fredelige og rolige fisk, der trives i samme type akvarium og vandmiljø. Karpelaks kan dog være sky, hvis de holdes med andre mere urolige/aggressive fiskearter, og hvis de udsættes for høje lyde, hvorfor dette skal undgås.

Større karpelaks må ikke holdes med mindre fisk, de kan gabe over, da de i så fald vil æde dem. Vær især opmærksom på dette med de arter, der kan blive relativt store og er rovfisk (f.eks. *Astyanax fasciatus*).

Langfinnede arter (f.eks. *Hyphessobrycon bentosi*, *H. erythrostigma*, *H. sweglesi*) bør ikke holdes med fisk, der kan finde på at nippe til deres finner (f.eks. tigerbarben), mens *Hyphessobrycon eques* selv har ry for at være finnebider, og derfor ikke bør holdes med langfinnede arter.

H. sweglesi bør endvidere ikke holdes for varmt (maks. 23° C), da hannerne da har tendens til at blive mere aggressive over for hinanden, og derved risikeres skader på bl.a. deres finner.

9 Formering og yngelpleje

Alle karpelaks er æglæggende.

Fiskene gyder blandt fintløvede planter eller frit i vandsøjlen, og æggene hæfter sig til planter og sten. Klækning forekommer efter ca. 1-2 dage, og ungerne bliver fritsvømmende efter ca. 5-6 dage. Nyklækkede unger skal straks gives infusoriefoder og senere *Artemia*.

Fiskene leger (yngleadfærd op til gydning) af og til i stueakvariet, men æg og unger vil normalt ikke overleve her. Ved egentligt opdræt skal bruges et specielt yngleakvarium, hvor æggene og ungerne sikres mere sterile forhold og beskyttelse mod voksne fisk.

10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel

Ved anskaffelse af fisk er det vigtigt kun at købe sunde og livskraftige individer. Se boksen til højre for typiske tegn på, at en fisk er syg eller svækket.

For at sikre at nyindkøbte fisk ikke er smittede med en sygdom eller parasit, der let kan smitte videre til andre fisk (f.eks. fiskedræber, svamp) og dermed ødelægge et helt akvarium, holdes de isolerede i et karantæneakvarium i ca. 3 uger, før de slippes ned i akvariet til de øvrige fisk. Man afliver hver enkelt inficerede fisk ved først at give den et hårdt slag i hovedet, hvorefter hovedet umiddelbart og hurtigt afskæres med en skarp kniv. Døde fisk smides i affaldsspanden, ikke i toiletet.

Fiskedræber, der viser sig ved små hvide pletter på størrelse med saltkorn, er en meget almindeligt forekommende, dødelig og meget smitsom sygdom hos ferskvandsakvariefisk, forårsaget af en encellet parasit, der angriber fiskens krop, finner og gæller. På nuværende tidspunkt kan der ikke købes et behandlingspræparat på håndkøb mod fiskedræber, hvorfor man så vidt muligt skal undgå at få parasitten i akvariet og sørge for at fiskene altid er sunde og ikke er stressede i deres omgivelser. Rengør altid remedier og andre ting, når de bruges/flyttes mellem forskellige akvarier, og oprethold en god vandkvalitet ved jævnlige vandskift. Aquasafe eller tilsvarende produkter, der tilsyneladende stimulerer vedligeholdelsen af fiskens beskyttende slimlag og dermed øger fiskens modstandsdygtighed over for sygdomme og parasitter, kan fås i dyrehandlen.

Flere arter i samme akvarium

Ved artssammensætning i selskabsakvariet bør der tages hensyn til, hvor i vandsøjlen de forskellige arter befinder sig (hhv. bund, midt og overflade), så akvariets rummelighed udnyttes bedst muligt, og altid så overbefolkning i et vandlag undgås.

Opdræt kræver viden

Opdræt af karpelaks kræver en del viden og erfaring, og man bør på forhånd sætte sig grundigt ind i, hvad den enkelte art kræver for at kunne yngle succesfuldt.

Vejled dig her med specialister inden for den enkelte fiskegruppe/-art. Forhør dig evt. hos Dansk Akvarie Union for kontakt til sådanne.

Sygdomstegn hos fisk

- svømningen er usikker og ukarakteristisk
- stimefisk isolerer sig og trækker bort fra flokken
- fisken er mager og lidt krumbøjet i forhold til sine artsfæller
- bugen er udspilet, så skællene "stritter"
- kroppen er besat af hvide prikker eller pletter, der ikke hører til dens normale farvemønster
- fiskens gæller bevæger sig meget hurtigere end hos de øvrige fisk
- fisken gnubber sig mod objekter
- en fisk, der normalt svømmer frit, hviler på bunden

Forkølelsespletter (en belægning af hvide/gullige udflydende pletter) kan forekomme, hvis fiskene udsættes for pludselige temperaturfald og/eller lever i overbefolkede akvarier. Svamp (vattot-lignende hvide/gullige/orange udvækster) angriber typisk svækkede fisk (f.eks. med sår), der lever i akvarier med dårlig vandkvalitet. Et behandlingspræparat findes, men der bør altid først sikres en god vandkvalitet.

11 Øvrige informationer

For kontakt til praktikere forhør dig hos Dansk Akvarie Union (www.danskakvarieunion.dk).

Billedgalleri

Foto: F. Ingemann Hansen; *Poul Petersen; ** Tonny Brandt Andersen

Aphyocharax paraguayensis

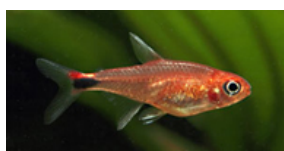
A. rathbuni

Astyanax fasciatus*

A. spec. "Lago Tefé"

Axelrodia riesei

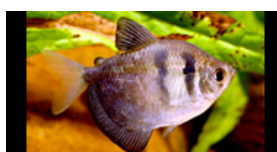
A. stigmatias (pebertetra)

Boehlkea fredcochui (cochus tetra)

Corynopoma riisei (riises dragefinnefisk)

Gymnocorymbus ternetzi (sort tetra)

Hasemanian nana (kobbertetra)

Hemigrammus erythrozonus

H. hyanuary (grøn neon, costellotetra)

H. ocellifer (lygtefisk)

Menneske & fisk

Astyanax fasciatus bruges til en vis grad som spisefisk; den indeholder dog forholdsvis mange ben.

Status i naturen

Status for kun få af de ægte amerikanske tetraer i denne vejledning er officielt evalueret. Det vides derfor ikke, om deres vilde bestande er udryddelsestruede eller ej.

De få arter, der er vurderet (*Hemigrammus hyanuary*, *H. pulcher*, *Hyphessobrycon bentosi*, *H. megalopterus* og *H. pulchripinnis*), er ikke truede (IUCN: Least concern).

H. pulcher (pragttetra)

H. rodwayi (guldtetra)

H. stictus

Hyphessobrycon amandae
(kulglødstetra)*

H. amapaensis (amapa-tetra)*

H. anisitsi (flagtetra)**

H. bentosi

H. columbianus (colombia-tetra)

H. eques (rød serpae)

H. erythrostigma (langfinnet
blødende hjerte)

H. flammeus (rød tetra/Rio)

H. herbertaxelrodi (sort neon)

H. loretoensis (loreto-tetra). Arten
kan se anderledes ud. Den sorte
farve er normalt mørkegrå, og
den gyldne længdestribe en tynd
rødlig stribe.*

H. loweae*

H. megalopterus (sort
fantom(tetra); han)*

H. megalopterus (sort
fantom(tetra); hun)*

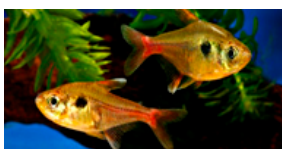
H. peruvianus (peru-tetra)

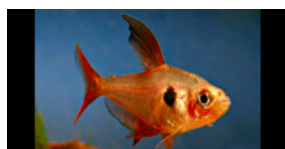
H. pulchripinnis (citrontetra)

H. pyrrhonotus (rødrygget
blødende hjerte)

H. roseus (gul fantomtetra)

H. sweglesi (rød fantomtetra)

H. villmae

Rød tetra muligvis uddød

Selvom *Hyphessobrycon flammeus*' status ikke er officielt evalueret af IUCN, er arten tæt på udryddelse og muligvis allerede uddød i naturen.

Den er dog opdrættet i fangenskab i mange år og opdrættes fortsat med succes.

Iguanodectes spilurus*

Inpaichthys kerri (kongetetra)

Moenkhausia pittieri
(diamanttetra)

M. sanctaefilomenae
(smokingtetra)

Nematobrycon palmeri
(kejsertetra)

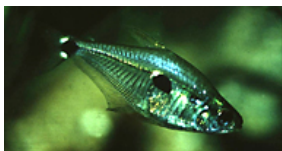
Paracheiroidon axelrodi (rød
neon)

P. innesi (almindelig neonfisk)

P. simulans (blå neon)

Phenacogaster tegatus**

Prionobrama filigera (glasetetra;
han)

Pristella maxillaris (pristella-tetra,
røngtetra)

Thayeria boehlkei (almindelig
vinkeltetra)

